
PWYLLGOR CRAFFU GOFAL DYDD GWENER, 20 EBRILL 2018

Yn bresennol: **Y Cyngorydd Eryl Jones-Williams – Cadeirydd**
Y Cyngorydd R. Medwyn Hughes – Is-gadeirydd

Y Cyngorwyr: Annwen Daniels, Anwen J. Davies, Alan Jones Evans, Sian Wyn Hughes, Elin Walker Jones, Linda Ann Wyn Jones, Cai Larsen, Beth Lawton, Dafydd Owen, Rheinallt Puw, Peter Read, Dewi Wyn Roberts, Angela Russell a Cemlyn Williams.

Swyddogion: Marian Parry Hughes (Pennaeth Gwasanaeth Plant a Theuluoedd), Aled Gibbard (Uwch Reolwr Gweithredol – Adnoddau Gofal), Llinos Edwards (Uwch Swyddog Gweithredol), Gareth James (Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau).

Aelodau Cabinet: Y Cyngorydd Dilwyn Morgan

Ymddiheuriadau: Y Cyngorydd Elfed P. Roberts

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatgan o fuddiant personol.

2. MATERION BRYS

Ni dderbyniwyd unrhyw faterion brys.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 30 Ionawr 2018, fel rhai cywir.

4. PLANT MEWN GOFAL

Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc ar yr uchod a chymerodd y cyfle i ddiolch i'r Cadeirydd a'r Pwyllgor am eu diddordeb a'u cefnogaeth i'r Gwasanaeth.

Roedd yr adroddiad yn amlinellu cefndir, niferoedd o blant mewn gofal, cymhariaeth gyda Siroedd eraill, achosion Llys a gwybodaeth ynglyn â'r Tîm Trothwy. Nododd bod niferoedd plant mewn gofal ar gynnydd ond prysurwyd i ddweud ei fod yn batrwm cenedlaethol. Ar hyn o bryd nodwyd bod Elusen Nuffield yn gwneud adolygiad gwerthfawr yn edrych i fewn i orchmynion gofal a hyderir y ceir adborth o'r adolygiad hwnnw yn fuan. Gwnaed cyfeiriad at y graffiau cymhariaethol o fewn yr adroddiad ac er y gwelir cynnydd yn y cyfanswm o blant mewn gofal eleni nodwyd bod negeseuon positif hefyd yng nghynnwys yr adroddiad

Rhodddwyd cyfle i Aelodau graffu cynnwys yr adroddiad ac fe amlygwyd y pwyntiau canlynol ynghyd â'r ymatebion gan y swyddogion perthnasol:

(a) O edrych ar y graff ar dudalen 17 o'r adroddiad, pryderwyd bod ffigwr o blant mewn gofal ar gyfer Gwynedd yn ymddangos yn uchel i gymharu â Siroedd eraill a gofynnwyd beth ellir ei wneud i'w ostwng? A oes patrwm daearyddol i'r ffigyrau o fewn Gwynedd?

Mewn ymateb, nodwyd yn raddol dros amser bod y ffigwr wedi cynyddu i 227 ym mis Mawrth ac yn 230 ar gyfer mis Ionawr. 'Roedd yn anodd i'r Gwasanaeth ragweld faint o gyfeiriadau a ddaw i fewn a bod rhaid gwneud penderfyniadau yn unol â'r trothwyon. Sefydlwyd y Tim Trothwy er mwyn ceisio cadw'r niferoedd i lawr a llwyddwyd i newid patrwm drwy ddychwelyd plant adref lle bo hynny'n ddiogel. Pwysleiswyd hefyd na dderbyniwyd gwybodaeth cyflawn gan siroedd eraill ond ymddengys bod cynnydd ymhob un awdurdod yn y flwyddyn ddiwethaf a rhaid ystyried hefyd natur poblogaeth y siroedd.

Rhaid rhoi ystyriaeth i'r ffaith bod y Gwasanaeth yn gweithredu i ddiogelu plant ac yn y modd mwyaf priodol. Tra'n cydnabod bod niferoedd yn ymddangos yn uchel, bod proffil y plant sydd mewn gofal yn ffactor i'w ystyried ac a oedd y Gwasanaeth yn gweithredu i ddiogelu plant yn y modd mwyaf priodol. Cydnabuwyd bod cynnydd yn y cyfeiriadau a dderbynnir ond rhaid cofio am ddwysder, cymhlethdodau achosion a sicrhawyd y Pwyllgor bod y Gwasanaeth yn ymateb yn brydlon, yn amserol ac yn cymryd camau i ddiogelu ymhob achos. Ychwanegwyd bod y Gwasanaeth yn adnabod risgiau ac yn ymateb iddynt drwy roi cynlluniau priodol yn eu lle i ddiogelu plant.

O safbwynt patrwm daearyddol, nodwyd bod niferoedd yn amrywio ar draws y Sir.

(b) Pa mor lwyddiannus ydoedd plant mewn gofal yn addysgiadaol, ac a yw'r ffaith eu bod yn symud o leoliad i leoliad yn ffactor sy'n cyfrannu at hyn?

Nodwyd, yn gyffrediniol bod canlyniadau addysgiadol ar lefel TGAU a Lefel A ymysg y gorau yng Nghymru oherwydd y gefnogaeth a dderbynnir. Tra'n derbyn bod adegau lle mae plant yn gorfod symud o un lle i'r llall, sicrhawyd nad oedd hyn yn bryder i'r Gwasanaeth ac mai'r mesurydd ydoedd 3 lleoliad neu fwy mewn cynnig sefydlogrwydd. Ceisir cadw plant o fewn dalgyrch ysgol ond weithiau nodwyd nad oedd hyn yn bosibl oherwydd rhesymau diogelwch a rhaid ystyried lles y plentyn. Cadarnhawyd y gwneir pob ymdrech i'w cadw yn eu hysgolion ond ar adegau bod hyn yn anodd i'w osgoi oherwydd methiant i gael lleoliad ymarferol. Yn ogystal, wrth ystyried diogelwch plentyn, fe gymerir i ystyriaeth teulu estyngedig / ffrindiau sydd yn edrych ar eu hól ac weithiau golygai hyn gryn bellter o'u hysgol ond bod y plentyn yn cadw o fewn y teulu.

(c) Am pa hyd y ceir cefnogaeth y Tim Trothwy?

Nodwyd nad oedd amserlen penodol wedi ei bennu a rhoddwyd engraifft o'r Tim yn gweithio hefo teulu am 18 mis.

(ch) Faint o blant sydd wedi eu lleoli tu allan i Gymru?

Nodwyd bod plant wedi eu lleoli mewn siroedd cyfagos megis Ynys Môn, Conwy ac yn aml bod y lleoliadau hyn yn agosoch i gartref y plentyn. 'Roedd mwyafrif o'r plant sydd wedi eu lleoli tu allan i Gymru mewn unedau preswyl arbenigol oherwydd natur a dwysder eu anghenion a'r angen am therapi arbenigol.

(d) O safbwynt gwaith y Tim Trothwy, teimlwyd o gynnwys yr adroddiad ei fod yn anodd i'r Pwyllgor graffu a mesur llwyddiant y Gwasanaeth.

Tra'n derbyn y sylw, nododd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc bod y Gwasanaeth wedi atodi astudiaeth achos i'r adroddiad fel engraifft o'r gwaith a wneir gan y Tim Trothwy ond i'r dyfodol awgrymwyd y byddai'n fuddiol i'r Pwyllgor Craffu dderbyn cyflwyniadau arbenigol ar waith y Tim Trothwy.

Ymhelaethwyd o ran ystadegau, hyd at Ebrill diwethaf bod y Tim Trothwy wedi gweithio gyda oddeutu 166 o blant gyda 66% yn dangos cynnydd, ac o'r rheiny 'roedd 63% o'r plant

yn parhau i fyw adref. 'Roedd gwahanol agweddau o lwyddiant ac yn sicr gellir cyflwyno mwy o wybodaeth i'r dyfodol.

Yn ogystal, nodwyd bod y Gwasanaeth yn casglu barn teuluoedd a phlant am y gefnogaeth a bod hyn yn cyfrannu at fesur llwyddiant unrhyw Dîm.

(dd) O ystyried y ffigyrau yn nhabl 6 o'r adroddiad, ymddengys mai Gwynedd sydd â'r cynnydd mwyaf gyda Sir Ddinbych wedi gostwng. Tybed felly a ydoedd trefniadau gwahanol yng Ngwynedd o'i gymharu ag awdurdodau eraill?

Nodwyd bod y sylw uchod yn anodd i'w ateb, ond o safbwynt Gwynedd, gwelir cymhlethdodau yn dwysau ond 'roedd y Pennaeth Gwasanaeth yn hollol hyderus ei bod yn ymateb yn amserol. Daeth cyfarwyddyd a grantiau o'r Llywodraeth i ddatblygu Timau Trothwy a gwelwyd manteision o gael Tim Trothwy ers 3 blynedd bellach, e.e. adnabod problemau ynghynt. 'Roedd yn anodd gwneud cymhariaeth â siroedd eraill onibai y gwneir arolwg o'u trefniadau, ond nodwyd bod pob awdurdod yn cydymffurfio â chanllawiau cenedlaethol ar gyfer diogelu plant, ynghyd a'r prosesau Llys. Sicrhaodd y Pennaeth Gwasanaeth nad oedd yn or-bryderus am y ffigyrau oherwydd gwyddai bod pob plentyn yn derbyn y gwasanaeth angenrheidiol.

(e) A oedd yn bosibl bod y cynnydd yn dangos llwyddiant a / neu ddiffyg? A oedd ymarferion da yn cael eu rhannu o fewn awdurdodau?

Nododd y Pennaeth Gwasanaeth nad oedd yn ystyried y ffigyrau yn fethiant oherwydd sicrhaodd bod y Gwasanaeth yn ymateb i anghenion plant ac ddim yn diystyru beth ydoedd risgiau. O safbwynt rhannu ymarfer da, sicrhaodd bod hyn yn digwydd yn rheolaidd mewn cyfarfodydd Pennaethiaid Plant ar draws y Gogedd. Yn ogystal, roedd gwaith cenedlaethol yn mynd rhagddo drwy'r "Ministerial Advisory Group" gyda'r Pennaeth Gwasanaeth yn cynrychioli Pennaethiad y Gogledd ar y grwp hwn. 'Roedd yn edrych ar 4 ffrwd gwaith ac un o'r rheiny ydoedd rhesymau pam bod cynydd yn y niferoedd. Hefyd, nodwyd ar hyn o bryd, bod chwe awdurdod wedi eu dewis fel rhan o broses archwiliad gan y "Care Inspectorate Wales". Golygai hyn adroddiad ar gyfer pob sir ac un cyfansawdd cenedlaethol a fydd yn gwneud argymhellion er symud ymlaen. Sicrhawyd felly bod gwaith datblygu yn mynd rhagddo yn rhanbarthol, is-rhanbarthol a chenedlaethol.

(f) O safbwynt faint mor hir oedd plant yn destun Gorchymyn Gofal, esboniwyd bod hyn yn amrywio ond fe fyddir yn craffu lleoliadau pob deufis. Fe fyddir yn gwneud darn o waith gyda'r Tim Trothwy ac fel Gwasanaeth yn craffu o fewn prosesau gwaith y timau.

(ff) Faint o gefnogaeth gaiff plentyn mewn achosion Llys a beth ydoedd trefniadau o ran cyfrinachedd?

Eglurwyd bod pob plentyn yn agored i Weithiwr Cymdeithasol a gwaith trylwyr yn cael ei wneud gyda'r plentyn. Yn ogystal, nodwyd bod plentyn yn cael gwarcheidwad sef person annibynnol yn gweithio i'r Llys ar ran y plentyn. Fe fydd y gwarcheidwad yn aros hefo'r plentyn tan fydd penderfyniad y gorchymyn yn ei wneud. O safbwynt plant dros 8 oed, maent yn cael cynnig eiriolaeth gan eirolwyr annibynnol sydd yn gweithio i fudiad cenedlaethol.

O ran cyfrinachedd, sicrhawyd bod trefniadau yn hynod o gadarn. Fel Pennaeth Gwasanaeth sicrhaodd ei bod yn adnabod pob un o'r plant sydd mewn gofal. Yn ogystal ceir trefniadau o Uwch Reolwyr yn gorchuwyllo, cynhelir paneli craffu lleoliadau, ac edrychir ar wahanol cohort o'r plant ymhob cyfarfod. Roedd y Pennaeth yn gyfrifol ar ran yr awdurdod fel penderfynydd yr Asiantaeth er mwyn gwneud penderfyniadau terfynol mewn materion mabwysiadau, triniaeth feddygol, gwyliau, maethu, a.y.b.

(g) Ar lawr gwlad, faint o wasanaeth da mae'r plentyn yn gael? A yw'r ffigyrau yn cynnwys plant gydag anabledd? Beth ydoedd oedran y plant?

Cadarnhawyd nad oedd 'run plentyn anabl mewn lleoliad preswyl, 'roedd 5 mewn lleoliad maethu oherwydd ffactorau diogelu. Ychwanegwyd bod proffil o ran pobl ifanc wedi newid oherwydd cefnogaeth y ddarpariaeth sydd yn cefnogi teuluoedd adref a chyfle i deuluoedd allu derbyn egwyl fer yn Hafan y Ser.

O safbwynt oedran y plant, nodwyd bod y ffigyrau yn cynnwys plant hyd at 18 oed, yna ceir trefniadau ar gyfer unigolion o 18 - 25 oed. O'r 220, nodwyd bod patrwm gyda mwyafrif y plant yn yr oedran ifanc dan 5 oed a'r gweddill yn eithaf gwasgaredig ar draws yr oedran ond addawyd i anfon y proffil ffigyrau i'r Cynghorydd Elin Walker Jones yn unol â'i dymuniad.

(h) Pa gamau a wneir i sicrhau diogelwch i'r plant sydd dan risg, a pham bod cost trefniant preswyl tu allan i Wynedd yn uchel?

Esboniwyd, mewn rhai amgylchiadau, mai'r plant mewn gofal gyda rhieni sydd yn achosion gyda mwy o risg ond sicrhawyd bod yr achosion yn cael eu craffu yn rheolaidd. Ychwanegwyd bod y cyfrifoldebau yn union 'run fath gyda mynediad i Weithiwr Cymdeithasol ond hefyd yn derbyn adolygiadau statudol.

Eglurwyd bod y lleoliadau preswyl arbenigol ar gyfer pobl ifanc sydd a phroblemau dwys yn ddrud ac nad oedd darpariaeth o'r fath ar gael yng Ngogledd Cymru. Fodd bynnag, nodwyd bod gwaith rhanbarthol yn mynd rhagddo i weld os ydoedd yn bosib i gael darpariaeth o'r fath. Nodwyd bod y costau yn uchel oherwydd staffio a'r lleoliadau yn gallu codi pris gan bo cymaint o alw am ddarpariaeth penodol.

(i) Pa drefniadau sydd ar gael i faethwyr / mabwysiadwyr er mwyn eu cefnogi yn enwedig gyda phobl ifanc gyda phroblemau emosiynol?

Eglurwyd bod y drefn mabwysiadu yn wasanaeth rhanbarthol a gwaith trylwyr yn cael ei wneud o ran asesiadau, adnabod cynllun ar gyfer y plentyn.

Esboniwyd y gwneir y canlynol:

- Darparu hyfforddiant
- Prynu rhaglenni arbenigol gan fudiadau eraill
- Hyfforddi gweithwyr
- Cryfhau sgiliau

(j) Faint o niferoedd o geisiadau sydd gan Weithwyr Cymdeithasol yn agored ar un adeg? Sut ydoedd moral staff?

Nodwyd nad oedd gan Weithwyr Cymdeithasol ddim mwy na 22 achos ar unrhyw adeg sydd yn gymharol isel o'i gymharu â rhai siroedd cyfagos.

Eglurodd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc bod moral y staff yn uchel o ystyried eu bod dan bwysau ac yn gorfod ymdrin a darparu adroddiadau cymhleth. I brofi hyn nodwyd bod trosiant staff yn nemor ddim gyda phawb yn aros i weithio i Wynedd. O'i brofiad yn mynd o amgylch y timau gyda'r Pennaeth Gwasanaeth, gwelwyd dimau hynod ymroddgar.

(k) Pa gefnogaeth a roddir i deuluoedd pan yn adnabod diffyg?

Esboniwyd y ceisir cydweithio gyda rhieni sydd yn disgwyl am wasanaeth ond o bryd i'w gilydd ei bod yn anodd cael cyfeiriadau sydd angen sylw brys oherwydd pwysau yn y gwasanaeth CAHMS.

(l) Er gwybodaeth, nodwyd bod rhaid dilyn mesurydd sef 28 diwrnod o ran asesiad ar gyfer iechyd meddwl.

(m) Atgoffwyd yr Aelodau o'u cyfrifoldeb fel rhiant corfforaethol ac anogwyd hwy i fynychu'r hyfforddiant.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am yr adroddiad a'r ymatebion cadarnhaol uchod.

5. STRATEGAETH CEFNOGI TEULUOEDD YNG NGWYNEDD

Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc ar yr uchod gan nodi ei fod yn strategaeth gyffrous tu hwnt. Roedd gwaith hanesyddol o waith ataliol llwyddiannus ond rhaid addysgu o weithio'n integredig a phwysigrwydd i'r unigolyn gyda esiampl perffaith o hyn yn weithrediad Cynllun Ysbyty Alltwen. Nodwyd bod Adolygiad Seneddol i lechyd a Gofal yng Nghymru yn cyfeirio i ddatblygu gwasanaethau gofal sydd yn ddi-dor ac yn gyfleus ac agos i adref. Y bwriad ydoedd gwneud y gwasanaethau yn llawer mwy integredig o fewn y Cyngor, partneriaethau eraill a gobeithio canolbwyntio pawb ar ymyrraeth gynnar, gan dargedu teuluoedd yn y ffordd gywir a chynnig gwasanaethau fydd yn lleihau'r angen nes ymlaen am ymyrraeth llawer mwy dwys. Cydnabuwyd bod dyletswydd ar bawb i ddiogelu plant a phobl ifanc ond rhaid rhoi ffocws ar ymdrin â'r materion yn gynnar a hyderir y byddir yn brysur ddatblygu'r meddylfryd o fewn y Cyngor a phartneriaethau allanol. Cam positif a wnaed ydoedd trosglwyddo swyddog o'r Adran Economi i Adran Plant a Theuluoedd sydd yn rhoi capasiti ychwanegol o fewn yr Adran.

Rhoddydwyd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau ac amlygwyd y canlynol:

(a) Cyfeiriwyd at raglen Teuluoedd yn Gyntaf a'r gydnabyddiaeth bod y rhaglen wedi bod yn llwyddiannus gyda mewnbwn y trydydd sector yn allweddol e.e. Cyngor ar Bopeth. Os oedd y rhaglenni yn llwyddiannus, gofynnwyd pam sydd raid newid y model?

Eglurodd y Pennaeth Gwasanaeth, mai penderfyniad gan y Llywodraeth ydoedd dileu y grantiau i'r trydydd sector a gyfer datblygu llythrennedd ariannol. Yn ystod y flwyddyn drosiannol, Gwynedd oedd yr unig awdurdod ddaru ariannu y llynedd ond tra'n derbyn eu bod wedi bod yn llwyddiannus, nid oedd yn bosib i ymestyn y ddarpariaeth oherwydd diffyg adnoddau ariannol a'r canllawiau cenedlaethol. Ychwanegwyd, nad oedd hyn yn golygu na ellir cyfeirio teuluoedd i Cyngor ar Bopeth ond 'roedd yr arian yn arfer sicrhau eu bod yn cael blaenoriaeth.

O ran y model arfaethedig, dysgwyd llawer o'r manteision a'r budd dros y 5 mlynedd diwethaf, nad oedd anghenion yn cael eu cyfarch, yn benodol teuluoedd lle roedd plant yn eu harddegau, iechyd meddwl ar lefel isel, oediad iaith a llefaredd a materion digartrefedd. Y bwriad ydoedd i gael gwasanaethau yn eu lle, gan dargedu teuluoedd fel y gellir adnabod plant sydd yn dod i ofal a rhoi tîm o'u hamgylch h.y. asesiadau o anghenion a sylweddoli bod angen ail-gomisynu a thargedu gwahanol garfan o deuluoedd.

(b) A oedd mewnbwn gan yr Adran Addysg yn sgil problemau gyda diffyg sgiliau plant?

Mewn ymateb, cadarnhaodd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc bod Addysg yn un o'r partneriaid hanfodol ac eisoes wedi cael cefnogaeth gan yr Adran. Yn ffodus hefyd, nodwyd bod y gwasanaeth iechyd yn bartner cryf iawn yng Ngwynedd ac sydd yn hwb enfawr i'r Gwasanaeth Plant a Theuluoedd.

Ychwanegodd y Pennaeth Gwasanaeth bod iaith a llefaredd yn un o'r prif flaenoriaeth. Cafodd ei adnabod ar draws yr ystod oedran gan gynnwys plant yn eu harddegau sydd yn effeithio ar eu hyder, ymddygiad a'u gallu i gyrraedd potensial. Y bwriad ydoedd ymestyn y ddarpariaeth ar draws y Sir gan gydweithio gyda'r Bwrdd Iechyd, y trydydd sector, yn ogystal â'r Adran Addysg er mwyn adnabod teuluoedd yn well.

(c) Croesawir y strategaeth a gofynnwyd a oedd bwriad i gydweithio gyda Chymdeithasau Tai?

Cadarnhaodd y Pennaeth Gwasanaeth bod angen rhoi mwy o sylw i'r uchod yn ei gyfanrwydd a chyfeirwyd at engraifft peilot o weithio gyda Wardeiniaid Tai ym Maesgeirchen, Bangor, sydd gyda chyfoeth o wybodaeth allweddol.

(ch) Tra'n croesawu'r adroddiad, bod angen mwy o wybodaeth ac atgoffwyd o'r angen i gyfarch anghenion plant gydag anabledau.

Nododd y Pennaeth Gwasanaeth mai'r weledigaeth oedd gerbron a'i bod yn hynod o ddiolchgar i'r Tim Arweinyddiaeth am y gefnogaeth i symud ymlaen. Tasg y swyddog newydd fyddai mireinio'r cynllun a chydweithio gyda phartneriaeth ac fe ellir cyflwyno diweddariad o'r datblygiadau ymhen blwyddyn.

(d) Nodwyd bwysigrwydd y cydweithio traws-asiantaethol a faint mor llwyddiannus ydoedd y model hwnnw. Hyderir y bydd y gweithwyr ieuentid newydd yn gallu rhoi cyfraniad i'r strategaeth uchod.

Esboniodd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc bod y Gwasanaeth Ieuentid ddim ond yn cyrraedd 25% o ieuentid, gan nodi bod pobl ifanc colledig allan yn y Sir. Hyderir y bydd y model newydd yng ngwaith yr ieuentid yn ymestyn allan i gyrraedd fwy o bobl ifanc ond o safbwynt y Gwasanaeth Plant a Theuluoedd croesawir unrhyw bartneriaeth ychwanegol.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch am yr adroddiad.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30 a.m. a daeth i ben am 12.05 p.m.

CADEIRYDD